

ЗМІСТ

ВСТУП	9
1. МЕТОДОЛОГІЯ ВИВЧЕННЯ ПСИХОЛОГІЇ ОСОБИСТОСТІ	11
<i>Глотова Н. В.</i>	
1.1. Типи прив'язаності у дисгармонії особистих стосунків: теоретичний аналіз	11
<i>Гречаник М. І.</i>	
1.2. Маскулінність і гомосексуальність у чоловіків: теоретичне обґрунтування	26
<i>Євтушенко І. В., Лозовська О. В.</i>	
1.3. Методологічні підходи до вивчення проблеми психічного здоров'я особистості в організаційній психології	35
<i>Іваношук Л. О.</i>	
1.4. Професійна ідентичність як конструкт психологічного вивчення	49
<i>Кулик А. І., Кулик І. О.</i>	
1.5. Вплив психоемоційних детермінант на прекоцепцію вагітності: теоретичний аспект ...	61
<i>Раєвська Я. М.</i>	
1.6. Феномен тілесності у психологічному вимірі сучасності	74
<i>Раєвська Я. М., Ястребов В. А.</i>	
1.7. Генеза психологічного становлення особистості у сучасному ракурсі вивчення	85
<i>Савченко Н. В.</i>	
1.8. Концептуальні моделі формування тілесності особистості в психологічній теорії та практиці	99

	<i>Шевченко Н. Ф.</i>	
1.9.	Образ тіла як складова самосприйняття у структурі Я-концепції особистості: обґрунтування методики проективного дослідження	106
2.	ПСИХОЛОГІЯ ОСОБИСТОСТІ В ОНТОГЕНЕТИЧНІЙ ПЛОЩИНІ	117
	<i>Дорожкін В. Р., Зайченко Н. В.</i>	
2.1.	Проблема віктимної поведінки підлітків у психології	117
	<i>Мілютіна К. А.</i>	
2.2.	Вплив сімейного виховання на рівень толерантності до невизначеності підлітків	124
	<i>Нежинська О. О., Ничипоренко С. В.</i>	
2.3.	Психологічні особливості вікових характеристик кризи середини життя: теоретичні підходи	137
	<i>Пріб Г. А., Костовецька Н. В.</i>	
2.4.	Психологічні особливості формування тривожності у молодшому шкільному віці	149
3.	ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ	159
	<i>Баранова А. М.</i>	
3.1.	Гендерні особливості лідерства та лідерської поведінки	159
	<i>Бегеза Л. Є., Босенко Л. В.</i>	
3.2.	Психологічні особливості копінг-стратегій фахівців системи професій «людина-людина»	177
	<i>Бегеза Л. Є., Скиданова Ю. О.</i>	
3.3.	Теоретичний аналіз проблеми професійного вигорання працівників судової системи	191

<i>Бобко О. М.</i>	
3.4. Психологічні особливості емоційного інтелекту підприємців на початку бізнесу	204
<i>Герасимчук А. В.</i>	
3.5. Психологічні чинники формування професійних якостей майбутнього фахівця	217
<i>Дорожкін В. Р., Вовченко Т. А.</i>	
3.6. До постановки проблеми емоційного вигорання жінок-менеджерів	228
<i>Ларченко І. В.</i>	
3.7. Психологічні детермінанти мотивації до працевлаштування випускників професійно-технічних навчальних закладів	239
<i>Левченко В. В., Диттан Н. М.</i>	
3.8. Психологічні особливості тривожності працівників судів в умовах пандемії Covid-19	244
<i>Матвієнко А. І., Коваленко А. І.</i>	
3.9. Детермінанти професійного вигорання працівників сфери громадського харчування	255
<i>Ортікова Н. В., Худар А. Є.</i>	
3.10. Мотиваційний аспект розвитку кар'єри фахівців державних структур у сучасних умовах	270
<i>Приб Г. А.</i>	
3.11. Психологічні особливості професійної ідентичності студентської молоді із синдромом дефіциту уваги та гіперактивністю	281
<i>Приб Г. А., Кардаш Р. І.</i>	
3.12. Вплив особистісних особливостей та тривожності на спортивний результат	293

	<i>Прий Г. А., Лапінська Т. В.</i>	
3.13.	Психологічні детермінанти професійного вигорання особистості в умовах підвищеної стресогенності у роботі з ветеранами	303
	<i>Раєвська Я. М., Друзь О. О.</i>	
3.14.	Психологічні особливості розвитку екологічної свідомості студентів	318
	<i>Раєвська Я. М., Терещенко К. О.</i>	
3.15.	Інтерв'язія як засіб підготовки психологів до професійної діяльності	328
	<i>Рубель Н. Г.</i>	
3.16.	Тривожність як індикатор кризи професійного становлення психологів	344
	<i>Смирнова О. П., Кас'янова С. Б.</i>	
3.17.	Емоційний інтелект як чинник успішного працевлаштування особистості	357
4.	ДЕТЕРМІНАНТИ ПОРУШЕННЯ ПСИХОСОЦІАЛЬНОГО ЗДОРОВ'Я ОСОБИСТОСТІ	374
	<i>Бегеза Л. Є., Балашов Д. О.</i>	
4.1.	Соціально-психологічні чинники порушень функціонування сім'ї	374
	<i>Бегеза Л. Є., Морозова Н. М.</i>	
4.2.	Соціально-психологічні чинники емоційних станів жінок репродуктивного віку в умовах невиношуваності	385
	<i>Глотов О. І.</i>	
4.3.	Регресія як механізм подолання особистістю кризових ситуацій	396

<i>Зінченко І. А.</i>	
4.4. Аналіз клініко-психологічних особливостей пацієнтів із розладом харчової поведінки	406
<i>Калюжна Є. М.</i>	
4.5. Часова децентрація як предиспозиція тривожних станів та поведінкових проблем особистості	419
<i>Лисник К. А.</i>	
4.6. Копінг-стратегії особистості в умовах ремісії онкозахворювання	432
<i>Подольська Г. Ю.</i>	
4.7. Соціально-психологічні та нейрофізіологічні чинники виникнення тривожних станів особистості	446
<i>Пріб Г. А., Бондар С. С.</i>	
4.8. Індивідуально-психологічні особливості чоловіків та жінок при порушенні життєдіяльності родини	457
<i>Раєвська Я. М., Мазка А. В.</i>	
4.9. Формування досвіду інтеракцій в умовах міжособистісної взаємодії у дітей із психофізичними порушеннями	467
5. ПСИХОЛОГІЧНІ МОДЕЛІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АДАПТИВНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ	479
<i>Бегеза А. Є., Артюхова М. А.</i>	
5.1. Психодрама як метод підтримуючої терапії підлітків	479
<i>Гайдаєнко С. П.</i>	
5.2. Напрямки психологічного супроводу підлітків із сімей, які опинились у складних життєвих обставинах	491

<i>Кайзерова А. В.</i>	
5.3. Організаційно-методичне забезпечення впровадження «Програми розвитку психологічної саморегуляції та особистісної рефлексивності спортсменів з художньої гімнастики»	501
<i>Князєв В. М.</i>	
5.4. Особливості застосування функціональних моделей при впровадженні психологічної корекції у роботі з поведінковими та коморбідними розладами у дитячому віці	510
<i>Мартинюк І. С.</i>	
5.5. Соціально-психологічний супровід підготовки жінок до материнства	525
<i>Орловська О. А.</i>	
5.6. Адаптація учасників бойових дій АТО та ООС: проблеми та перспективи їх вирішення	534
ВИСНОВКИ	546
АВТОРИ	552

ВСТУП

На сьогодні перед фахівцями соціономічної сфери гостро постала потреба звернення до психологічних важелів забезпечення ефективності функціонування особистості в умовах невизначеності та нестабільності, які мають місце у сучасному світі. Ця потреба пов'язана не тільки з тим, що наша реальність вимагає від державних організацій, установ, які надають соціальні послуги, бути більш гнучкими, мобільними, йти в ногу з цифровим світом та активно використовувати інформаційно-комунікаційні технології, а й, передусім, із тим, щоб надавати клієнтоорієнтовані послуги, адресні, під конкретні, індивідуальні запити клієнтів.

Вочевидь, що для надання індивідуалізованих послуг, фахівцю важливо знати психологічні особливості різних категорій клієнтів, їх мотивацію та ціннісні орієнтації, уміти встановлювати і підтримувати контакт, ефективно спілкуватися, застосовуючи різноманітні техніки і засоби. Саме тому напрацювання психологів-науковців, які безпосередньо пов'язані з дослідженням механізмів формування та розвитку соціально ефективної, компетентної, здорової особистості, набувають особливої практичної ваги.

Враховуючи виклики та вимоги сьогодення, кафедрою психології напрацьований потужний теоретико-практичний матеріал, який розкриває результати багаторічного дослідження психологічних особливостей особистості у сучасних соціально-економічних реаліях.

Саме з метою реагування на запити сучасності, укладено колективну монографію «Особистість у сучасному соціопсихологічному вимірі», яка вміщує в собі низку практичних розробок, кожна з яких є своєрідним інструментарієм, оволодіння яким надасть можливість фахівцям ефективно співпрацювати з різними категоріями клієнтів, особливо в контексті запровадження нових моделей надання послуг.

Перша частина монографії складається з розділів, присвячених методологічним аспектам вивчення особистості у психологічній площині. У другій частині монографії представлено розділи, в яких надано результати дослідження вікових особливостей формування і розвитку особистості. Третя частина монографії вміщує розділи, що висвітлюють результати вивчення професійної самореалізації особистості (мотивація професійної діяльності, феномен опору змінам, детермінанти криз професійного становлення, механізми активації внутрішніх ресурсів особистості у процесі професійного самовизначення). Четверта частина монографії складається з розділів, в яких знайшли відображення результати теоретико-емпіричного дослідження психологічних детермінант і механізмів порушення психосоціального здоров'я особистості. У п'ятій частині монографії представлено розділи, що презентують авторські концептуальні моделі психологічного забезпечення адаптивного функціонування та розвитку особистості.

Пропоновані матеріали стануть корисним методичним інструментарієм для практичних психологів, соціальних працівників, здобувачів вищої освіти у галузі клінічної психології, психології праці та управління, а також будуть цікавими для фахівців, які займаються проблемами становлення і самоактуалізації особистості.

Частина 1.

МЕТОДОЛОГІЯ ВИВЧЕННЯ ПСИХОЛОГІЇ ОСОБИСТОСТІ

1.1. Типи прив'язаності у дисгармонії особистих стосунків: теоретичний аналіз

Глотова Н. В.

Тривалі, стійкі, надійні стосунки між партнерами є основою для створення міцної, благополучної родини. Одним з компонентів успішних стосунків є емоційна прив'язаність партнерів один до одного. Сучасні дослідження (Л. Цветкова, Н. Антонова) показують, що молоді люди, які прагнуть партнерських стосунків, все частіше практикують статеві контакти незалежно від наявності між ними емоційного зв'язку, близькості і прив'язаності один до одного. Найчастіше такого роду взаємини не мають продовження, розпадаються і не можуть бути основою гармонійного партнерського союзу. Формування міцних стійких, гармонійних відносин у парі знаходяться під впливом різних чинників. І, перш за все, це тип прив'язаності, який кожен з партнерів сформував у дитинстві у відносинах зі значущими людьми.

Важливість взаємин дитини з близьким дорослим для формування її особистості відзначали багато авторів (Н. Авдеева, Л. Виготський, О. Леонтьєв, С. Рубінштейн, М. Лісіна, С. Мещерякова, Д. Ельконін та ін.) Важливий внесок у вивчення теорії прихильності внесли такі вчені як Е. Еріксон М. Ейнсворт, Дж. Боулбі, Д. Вернар, П. Керіг та ін [1; 2].

Дитячий досвід ранніх років і формат стосунків з матір'ю має вплив на майбутній характер стосунків між партнерами. Глибокий емоційний зв'язок, який виникає між дитиною і матір'ю в ранньому віці, формує в дитині цілий ряд окремих якостей

особистості, які в подальшому проявляються в її емоційно-особистісній і комунікативній сферах (Дж. Боулбі, Е. Смирнова, М. Падун, Е. Калмикова) [3; 12].

Таким чином, можна розглядати любов дитини до батьків, як складний емоційно-поведінковий комплекс, що транслюється через ставлення дитини до батьків в переживанні прив'язаності та авторитетної довіри до значущого дорослого. Це почуття, на наш погляд, засноване на потребі у афіліації, детерміноване рівнем психічного розвитку дитини і схильне до динамічних змін у процесі дитячо-батьківської взаємодії.

Потреба у безпечних емоційних зв'язках з партнером, що забезпечують надійну базу для існування, лежить в основі близьких, тривалих і довірчих відносин, і якщо ця потреба задоволена, це допоможе у подальшому житті досягти гармонії в різних відносинах.

Взаємини між матір'ю та дитиною визначають тип стосунків у майбутньому з партнером. Стійкі, серцеві, теплі, безпечні відносини формують надійний тип прив'язаності, а емоційно нерівні, дисгармонійні або навіть конфліктні взаємини формують ненадійний (тривожно-уникаючий, тривожно-амбівалентний, дезорганізований) тип прив'язаності.

На думку Дж. Боулбі, прихильність – це інстинктивна поведінка, основою якої є збереження єдності з «об'єктом прихильності», тобто людиною, яка надає допомогу, проявляє турботу і любов [1; 2].

Одним з важливих понять теорії прив'язаності є «об'єкт прив'язаності». Зазвичай це людина, щодо якої прив'язаність виникає з самого раннього дитинства, і для більшості людей такою людиною є мати. Прийнято виділяти первинні та вторинні об'єкти прив'язаності. Первинними об'єктами найчастіше виступають родичі, а вторинними – інші значущі люди. У разі, якщо первинний об'єкт не задовольняє інтереси дитини, його роль перекладається на вторинний.